לדוגמא - במקום לכתוב שנת 500 הוא כתב 506

שית שנין יתירתא, סבור רבנן קמיה דרב' למימר האי שטר מאוחר הוא ניעכביה עד דמטיא זמניה ולא טריף אמר רב נחמן האי ספרא דוקנא כתביה והנך שית שנין דמלכו בעילם, דאנן לא חשבינן להו הוא קחשיב *ליה ובזמניה כתביה דתניא ר' יוסי אומר שש שנים מלכו בעילם ואח"כ פשטה מלכותן בכל העולם כולו מתקיף לה רב אחא בר יעקב ממאי דלמלכות יונים מנינן דלמא ליציאת מצרים מנינן ושבקיה לאלפא קמא ונקטיה אלפא בתרא והאי מאוחר הוא? אמר רב נחמן בגולה אין מונין אלא למלכי יונים בלבד, הוא סבר דחויי קא מדחי ליה, נפק דק ואשכח דתניא בגולה אין מונין אלא למלכי יונים בלבד אמר רבינא מתניתין נמי דיקא דתנן *באחד בניסן ר"ה למלכים ולרגלים ואמרינן למלכים למאי הלכתא אמר רב חסדא ~~לשטרות~~ ותנן באחד בתשרי ר"ה לשנים ולשמיטין *ואמרינן לשנים למאי הלכתא ואמר *רב חסדא ~~לשטרות~~ קשיא שטרות אהדדי- ומשנינן כאן למלכי ישראל כאן למלכי עובדי כוכבים: למלכי עובדי כוכבים מתשרי מנינן, למלכי ישראל מניסן מנינן, ואנן השתא מתשרי מנינן, ואי ס"ד ליציאת מצרים מנינן מניסן בעינן למימני אלא לאו ש"מ למלכי יונים מנינן ש"מ: ויום גינוסיא של מלכיהם וכו': מאי ויום גינוסיא של מלכיהם אמר רב יהודה *יום שמעמידין בו עובדי כוכבים את מלכם והתניא יום גינוסיא, ויום שמעמידין בו את מלכם לא קשיא הא דידיה הא דבריה, ומי מוקמי מלכא בר מלכא והתני רב יוסף הנה קטן נתתיך בגוים *שאין מושיבין מלך בן מלך בזוי אתה מאד שאין להן לא כתב ולא לשון אלא מאי יום גינוסיא: יום הלידה, והתניא יום גינוסיא ויום הלידה לא קשיא הא דידיה הא דבריה והתניא יום גינוסיא שלו, יום גינוסיא של בנו, ויום הלידה שלו, ויום הלידה של בנו אלא מאי יום גינוסיא - יום שמעמידין בו מלכם ולא קשיא הא דידיה הא דבריה, ואי קשיא לך דלא מוקמי מלכא בר מלכא, ע"י שאלה מוקמי כגון אסוירוס בר אנטונינוס דמלך - א"ל אנטונינוס לרבי בעינא דימלוך אסוירוס ברי תחותי ותתעביד טבריא קלניא ואי אימא להו, חדא עבדי תרי לא עבדי, אייתי גברא ארכביה אחבריה ויהב ליה יונה לעילאי [בידיה] וא"ל לתתאה אימר לעילא דלמפרח מן ידיה יונה, אמר שמע מינה הכי קאמר לי: את בעי מינייהו דאסוירוס ברי ימלוך תחותי ואימא ליה לאסוירוס דתעביד טבריא קלניא. א"ל מצערין לי חשובי [רומאי], מעייל ליה לגינא, כל יומא עקר ליה פוגלא ממשרא קמיה, אמר ש"מ הכי קאמר לי את קטול חד חד מינייהו ולא תתגרה בהו בכולהו,

ולימא

שית שנין יתירתא · שבא לפני ב"ד בשטר שנכתב בו ומלא בו שש שנים יותר ממניינם כגון שהיו עומדים בשנת חמש מאות למלכות יון ובו היה כתוב בשנת חמש מאות ושש שנים לוה פלוני מפלוני וסתם היה כתוב ולא היה כתוב בו שום מלכות: **מאוחר הוא** · מלוה עשה עמו טובה ומחל לו שעבוד קרקעות של שש שנים וכל מי שיקנה קרקעו בתוך שש שנים אינו מפסיד שהרי זמן מכירה קודם לזמן טריפת השטר: **ועד דמטי זמניה לא טריף** · אינו יכול לטרוף לקוחות אלא אותן שיקחו ממנו משם ואילך: **ספרא דוקנא כתביה** · מדקדק בחשבונות הוא ואינו הולך אחרינו שאין אנו מתחילין למנות לתחלת מלכות יון אלא לאחר שש שנים שמלכו בעילם והוא מונה לתחלת מלכותן, ושעבודו מיום כתיבתו הוא ומהיום והלאה יטרוף ואין כאן מחילה לפי שחמש מאות שלנו הן חמש מאות ושש לתחלתן: **ממאי** · דהאי דמנינן לשטרי לש"פ שנים קודם חורבן דעתין למלכי יון דתימא דהנך שית שני יתירתא היינו האי דאתחיל למימני מתחלת מלכותן דניחא לך למימר הכי ולא ניחא לך למימר מאוחר הוא לפי שאין דרך למחול שעבודו שמא ימכור זה כל נכסיו בתוך זמן האיחור ויפסיד את חובו: **דלמא** · בין אנן בין האי ספרא האי דמנינן לש"פ שנים קודם חורבן לאו דעתין אמלכות יון אלא ליציאת מצרים מנינן: **ושבקיה לאלפא קמא** · דמיציאת מצרים · ומתחלינן למימני מתחילת אלפא בתרא והיא שנה ראשונה ליון שפשטה מלכותן בכל העולם דמיציאת מצרים ועד חורבן אלף וש"פ שנים: ת"פ שנים עד בנין בית ראשון ות"י דבנייתו הרי תת"ל ושבעים דגלות בבל ות"כ דבית שני הרי אלף וש"פ שנים ומלכות יון נמי פשטה בכל העולם ג' מאות ושמונים שנים קודם חורבן שהוא תחלת אלף *שנים, וכיון דדעתין איציאת מצרים ליכא למתלי הנך שית שנין אלא במחילת השעבוד ושטר מאוחר הוא: **אין מונין אלא למלכי יונים** · וכיון דלמלכות יון מנינן ואיכא למיתלי להנך שית שנין בספרא דוקנא, תלינן ביה ולא תלינן ליה במחילת השעבוד שאין כל אדם עושה כן: **דיקא** · דלמלכות יון מנינן: **לשטרות** · דכל אומות דקאי מלכא מכי מטי שילהי אדר סלקא ליה שתא ובניסן ריש שתא תנינא למיכתב בשטרי: **ואנן השתא מתשרי מנינן** · כל תשרי מחדשים שתא אלמא ודאי מנינא דידן למלכי האומות הואי ואין לך מלכות באומות מתחלת שלש מאות ושמונים שנה קודם (א)אלא מלכות יון ואי סלקא דעתך דהאי דמנינן לשלש מאות ושמונים שנה קודם חורבן דדעתין איציאת מצרים, מניסן בעו למימני ולחדושי שתא דקי"ל במעתא קמייתא במסכת ראש השנה דליציאת מצרים, מניסן מנינן: **הא דידיה הא דבריה** · כשמעמידין בן מלך בחיי אביו להחזיקו במלוכה שמח הלב ועושה אותו יום איד: **ומי מוקמי** · רומיים מלכא בר מלכא כל הני יום אידיהן דמתני' דרומיים נינהו כדתניא לעיל יום שתפסה בו רומי מלכות והניא רומי עשתה קלנדא: כתב ולשון של רומיים מאומה אחרת באה להן אחרים תקנו להן כל ספריהם: **ע"י שאלה** · נוטלין רשות מן השרים ומבקש האב מהן להעמיד בנו תחתיו: **כגון אסוירוס בן אנטונינוס** · דמלך על ידי שאלת אביו: **קלניא** · בת חורין שלא תתן מס לעולם משום דאית בה רבנן ואנטונינוס עצמו היה משמש בפני רבי כדלקמן ומשום הכי היה אוהב לרבנן: **אייתי רבי גברא ארכביה וכו'** · כלומר הרכב את בנך עליהן (*ועליך) ותהא טבריא מסורה בידו: **ולימא ליה** · לבהדך דליפרחה ליונה מן ידיה כלומר דליעבד טבריא קלניא להוציאה מתחת עולו:

ולימא

ספרא דוקנא כתביה · מכאן יש להכשיר שטר שדלג בו הסופר לבריאת עולם ואפילו דלג האלפים והמאות רק שכתב בכך ובכך לפרט שהרי בימיהם היו כותבין למלכות יונים והסופר דלגו דאי הוה כתיב בשטר בהדיא למלכות יונים מאי הוה קאמר דלמא ליציאת מצרים וכו' ואפ"ה לא אמרינן למניינא אחרינא כתביה ועד דמטי זמניה לא טריף כיון שבגולה אין מונין אלא למלכות יון אף כאן אם דלג לבריאת עולם כיון שאין אנו מונין עתה כי אם לבריאת עולם אין לחוש וגם אם דלג נמי האלפים אין לחוש מדקאמר בסמוך שבקיה לאלפא קמא ונקטיה לאלפא בתרא ויש ספרים שגורסין שבקיה לכללא ונקטיה לפרטא ור"ת עשה מעשה שכתב שטר בכך וכך לפרט ודלג האלפים וגם בריאת עולם: **שאין** להם לא כתב ולא לשון · פירש הקונטרס שלקחו לשונם מלשון אומות ותימה דהא בני ישמעאל ובני קטורה ועמון ומואב שעמדו אחר דור הפלגה מאין בא להם לשונם אם לא מאומה אחרת לכך פירש ר"י כתב לשון חשוב שהמלכים משתמשין בו כעין חכמת יונית והיינו דאמרינן במגילה (דף י: ושם) והכרתי לבבל שם ושאר שם זה לשון ומאי קאמר דהא בלשון ארמי הם מספרים ועודם משתמשין בו אלא בודאי לשון מלכות קאמר ועוי"ל כדאמר בבראשית רבה דבדור הפלגה עלה הים והציף הרבה משפחות מע' אומות וכולן עמדו מישמעאל ובני קטורה ואיכא למימר דכל הנך ירשו לשון אומה ואומה שאבדה אבל רומיים למדו לשונם מאומה אחרת:

והתניא יום גנוסיא ויום הלידה · מהשתא בעי לאתויי ברייתא דמייתי בסמוך כולה אלא השתא מייתי מינה בקוצר ואותו שהיה מתרץ הא דידיה הא דבריה לא *היה יודע הברייתא כמו שהיא בסמוך אלא מתרץ על מה שהביא המקשה עוד יש לומר דודאי ברייתא אחרת היא וממשנתינו לא היה יכול להקשות דמתניתין משמע דמיירי בשני בני אדם שמאחר כ"כ בלשונה יום גנוסיא של מלכים ויום הלידה אבל ברייתא דקתני בה יום גנוסיא ויום הלידה משמע דלא מיירי אלא באדם אחד:

סדר

לה א מיי' פ"ט מהל' עבודת כוכבים הל' ס טוש"ע י"ד סימן קמח סעיף ו:

רבינו חננאל

ההוא שפרא דהוה כתיב ביה שית שנין יתירא וכו' פי' יצא שטר לפני רב נחמן שעדיין לא הגיע לחשבון הסופר למלכות יון א) שהיה לו שנכתב ד' שנים או ה' ואמר רב נחמן כי זה הסופר שכתב שטר זה דייקנא הוא שמלכות יון משנת ג' אלפים ותמ"צ לבריאת עולם ומוסיף [שית] שנים שמלכו בעילם ואנו מניחין אלו ו' שנים ומחשבין משנת ג' תמ"פ והשטר כשר הוא: אמר רב נחמן בגולה אין מונין אלא למלכי יון בלבד ותניא [כוותיה] דרב נחמן. אמר רבינא מתני' נמי דייקא דקתני באחד בניסן ראש השנה למלכים ותנינן נמי באחד בתשרי ראש השנה למלכים ואסיק' אלא לאו ש"מ למלכות יון ש"מ: פים' [יום] גינוסיא של מלכיהם פי' גנוסיא בלשון יון יום הלידה ב) ואוקים' אלא מאי יום גנוסיא יום שמעמידין בו את מלכם ואף על פי דלא מוקמי מלך בן מלך מיהו על ידי שאלה מוקמי כגון אנטונינוס דשאלינהו לבנויי אסוירוס בריה דמלכא וקיבלו מיניה. קלוניא שלא תתן מס

א) נראה דצ"ל שהיה לו לכתוב פחות שש שנים ממה שכתב. ב) עיין בערוך ערך גנס.

[מקום עיון בתוספות פסחים ב. ד"ה אלא לאו]

לתי · יעב"ץ

שם ח.

[שם איתא רב פפא]

[בפרש"י שני]

ריעב"ץ מחק ה"ן

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואנן וכו' קודם חורבן אלא מלכות יון:

גליון הש"ס

גמרא ומי מוקמי מלכא בר מלכא · עיין סמג לאוין קסז:

** דלמא לאו מנינן מיון דבגלות החורבן כותבים 380 אלא מונים מיציאת מצרים ובשנת החורבן הוא 1380 מיציאת מצרים:
480 - מיציאת מצרים עד לבנין בית ראשון
410 - ימי בית ראשון
70 - גלות בבל
420 - ימי בית שני
1380

* הסוגריים בדי להדגיש שהכוונה עיקר לעניננו

נוטא/מבנה
סדר של מצות ורמזים בין רבי ואנטונינוס